

Sterft het bidprentje uit?

Bidprentjes, doodprentjes of gedachtenisprentjes. Ze worden uitgedeeld ter nagedachtenis aan een overledene. De prentjes zijn sterk aan de regels en smaak van de tijd onderhevig.

De eerste bidprentjes kwamen uit middeleeuwse kloosters. Het waren op kleine stukjes perkament of papier getekende vrome, ingekleurde, voorstellingen. Op de achterkant stonden een paar, met de hand geschreven, gegevens over de gestorvene, meestal een kloosterling(e). In Nederland verschenen de eerste bid- of gedachtenisprentjes omstreeks 1730.

Tot na Wereldoorlog II staan op de prentjes vooral gebeden en religieuze afbeeldingen. Het was de pastoor of kapelaan die de teksten uitkoos. Meestal enkele voor de overledene toepasselijke citaten opgezocht in boekjes als 'Verzameling van teksten voor bidprentjes' van R.J. Pierik of 'In Pace, Teksten voor bidprentjes' van pater P. Heerkens. Ook werden psalmen en gebeden voor het verkrijgen van een hele of gedeeltelijke aflaat gebruikt. Als afbeelding werd meestal een kruis of het portret van een heilige gekozen. De prentjes waren dus echte bidprentjes.

Frans Pluijmaekers uit Hulsberg verzamelde al jaren bid-, - en gedachtenisprentjes. Hij schat zijn collectie op 650.000 exemplaren. Samen met Victor Spauwen schreef Pluijmaekers het boek 'Gedachtenisprentjes. Geschiedenis, vormgeving en functies.' 'Prentjes zijn duidelijk aan een ontwikkeling onderhevig. De houding ten opzichte van geloof en dood verandert. Dat zie je in het prentje terug. Tegenwoordig zijn prentjes

persoonlijker. Het bidprentje werd gconstateert de verzamelaar.

Tegenwoordig bepalen de directe nabes op het prentje komt te staan. Het prentje mee een persoonlijke herinnering, een prentje. Bovendien zijn ook regels qua fo gebruik, vormgeving, afmeting en af verdwenen. „Anno 2011 kan bijna alle Pluijmaekers.

De verzamelaar verwacht en vreest d papieren prentje op termijn helemaal dwijnt. „In sommige delen van ons l worden al geen prentjes meer uitgedeel Mensen gaan naar internet en stelle online een nabestaandenboek samen.”

tekst: VINCENT VAN DEN BERG

1882

1882

Opvallend is de brede zwarte rouwrand en het kruis als symbool voor het Christelijk geloof. Het prentje bevat uitsluitend kerkelijke symbolen, aanroepingen, psalmteksten en gebeden. Dit prentje is typerend voor de Parijse bidprentjes uit de 19e eeuw die ook in Nederland meestal werden gebruikt. Persoonlijke gegevens van de overledene blijven beperkt tot plaats en data van geboorte en overlijden.

1896

Vanaf de tweede helft van de 19e eeuw komt de afbeelding van een overledene op het prentje. Eerst nog in steendruk. Vanaf 1865 ook foto's die in het begin nog op het bidprentje worden geplakt. Later wordt de foto groter en worden de kerkelijke symbolen kleiner tot uiteindelijk alleen nog een foto het prentje siert. Tegenwoordig ziet men dat de formele portretfoto plaatsmaakt voor meer informele foto's.

1892

1892

Op de voorzijde een fraaie kleurendruk van een schilderij van de kruisiging van Christus. Op de achterzijde staan de gegevens van de overledene met wat summier persoonlijke achtergronden. Verder gebeden, psalmen, een hymne van dichter en heilige kerkgeleerde Ephrem alsmede een gebed tot het verkrijgen van een gedeeltelijke aflaat.

1970

1970

Veelgebruikt prentje uit de jaren zeventig. De afbeelding, een icoon van Maria met het kindje Jezus, was in die jaren erg populair. Het icoon is vrijwel de enige ook in 2011 nog gebruikte vorm van figuratieve religieuze afbeeldingen op bidprentjes. De gegevens over de overledene blijven summier. Wel lezen we al wat meer over de laatste levensjaren van de overledene. Ook bevat het prentje een bedankje voor betoond medeleven.

1957

ECCE HOMO

1957

Een sprekend voorbeeld van een prentjes uit het midden van de vorige eeuw. Het beeld van de gegeselde Christus met doornenkroon, spotmantel en gesel in de gewonde handen vormt een geliefd thema. De achterkant bevat een beschrijving van het leven en het werk van de overledene en een persoonlijke 'laatste' boodschap. De tot dan gebruikelijke gebeden ontbreken al grotendeels.

2011

2011

Een voorbeeld van een modern herinneringsprentje waaruit de secularisatie van de samenleving blijkt. Alle kerkelijke symboliek is inmiddels verdwenen. Ook de tekst is een sterk persoonlijke herinnering aan de overledene. Het bidprentje is nu een gedachtenisprentje geworden.

